

Opengesteld NSW-landgoed de Dannenkamp

Jaarverslag 2022

Ben Tilanus, Hoge Hexel, november 2022, 0546-561316, tilanus.bernhard@gmail.com

Verluchting kleinzoon Hylke Brouwer, Eindredactie zus Romee Day-Tilanus

De klimaatverandering zet door. We krijgen zoiets als een Zuidfrans klimaat. Dat houdt wel hevige zomerdroogte in, maar onze natuur heeft dat goed doorstaan. Wel is de grondwaterstand veel te laag, maar dat komt natuurlijk door de boeren. Het plas-dras staat grotendeels droog en is nu kaal, maar als de grondwaterstand zo laag blijft, dan zal het plas-dras vol groeien. Wel weer parnassia, klokjesgentiaan, rietorchis en wolfsklauw.

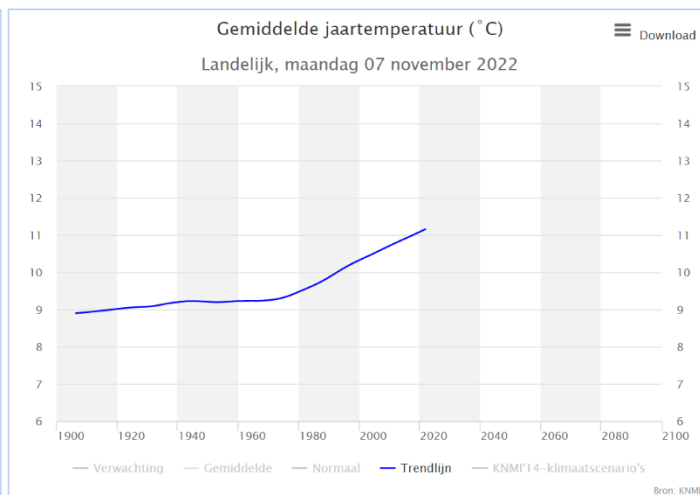
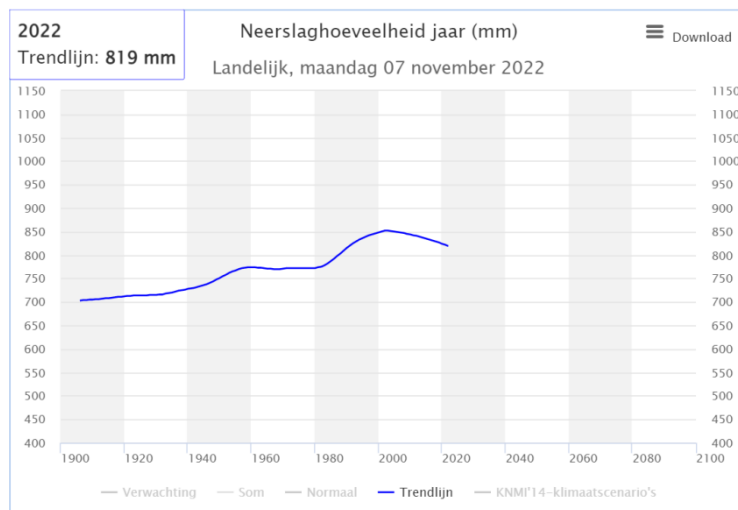

Parnassia-palustris

Wolfsklauw, Lycopodium clavatum

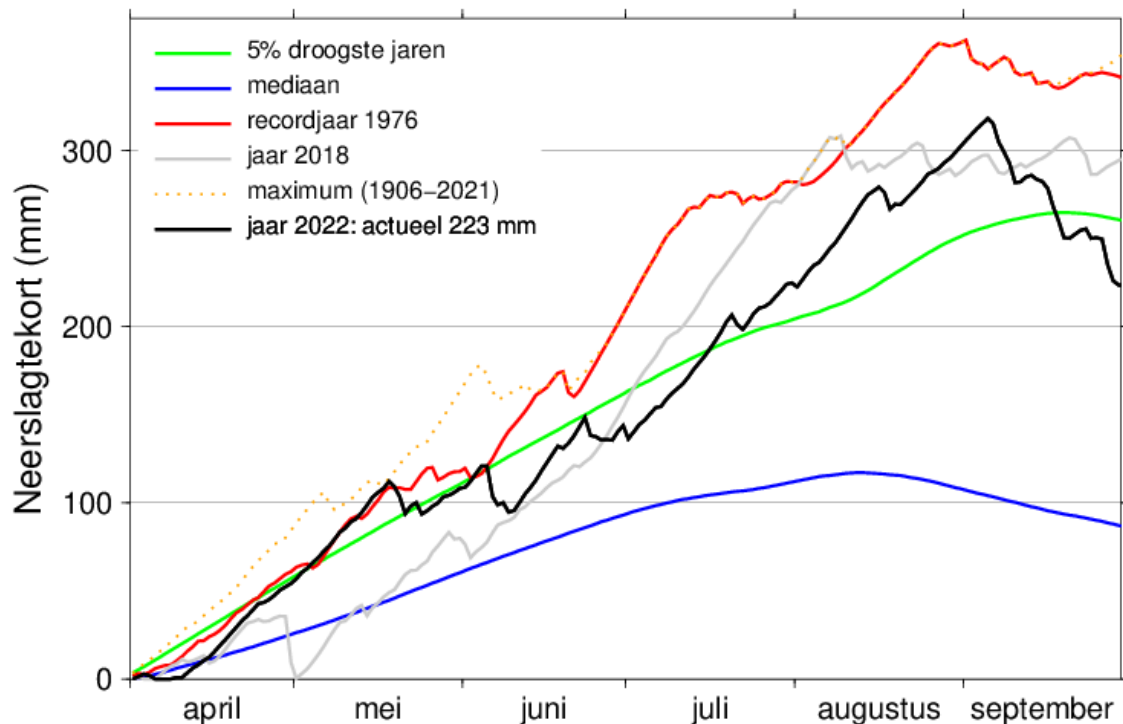
Het verbaast me dat de klimaatverandering wordt gemeten in graden opwarming, en dat is dan bijvoorbeeld één, twee of drie graden. Dat klinkt als peanuts. 's Winters is het bij ons -5 graden, 's zomers 30 graden. Wat zijn dan twee graden...??? Het zou mij meer aanspreken als ze de klimaatverbetering uitdrukten in hoeveelheden regen. Dat is in Nederland nu 15 % meer dan in 1900, terwijl voor mijn gevoel het droger is geworden.

De gemiddelde temperatuur daarentegen is wel degelijk gestegen, gemiddeld zo'n twee graden sinds 1960 (zie de grafieken). Dus door de hitte krijg je het gevoel van droogte. De winters zijn ook warmer. Dat we nooit meer kunnen schaatsen, daar ben ik op mijn leeftijd niet rouwig om. Ik herinner mij nog goed hoe we in de oorlog om de potkachel zaten. Als brandstof heb ik in mijn leven vijf transities meegemaakt: van turf naar kolen, van kolen naar olie, van olie naar gas, van gas naar elektriciteit en van elektriciteit naar hout.

Neerslagtekort in Nederland in 2022

Landelijk gemiddelde over 13 stations

(c) KNMI, bijgewerkt 2022-10-19, 15:35 UT

Mijn schoonvader had acht elfstedenkruisjes: van één jaar twee. Eerst zou de elfstedentocht niet doorgaan en toen heeft mijn schoonvader hem gereden met een vriend en in elke stad bij de politie laten afstempelen, de volgende dag ging de elfstedentocht wel door en toen heeft hij hem weer gereden. Alles natuurlijk op houten Friese doorlopers. Ik weet nog hoe verontwaardigd hij was toen hij eens gevallen was en een vent op hoge noren over zijn wang reed. Onze zoon Constantijn heeft hem ook eens gereden op houten Friese doorlopers. En ik moet denken aan winter 1963, toen Reinier Paping uit Ommen als enige de barre tocht van 200 kilometer volbracht.

Ik verheug me op 1 januari 2023: dan komt er statiegeld op blikjes. Tachtig procent van het vuil dat ik opraap op mijn zeven-kilometer wandelingen langs Haarboersweg, Boomsweg en Eerste Lageveldsweg zijn blikjes.

Een enkele keer wandel ik ook door het bos van de buurman, de BV Exploitatiemaatschappij Het Hexel, maar daar word ik verdrietig van en de tuinarchitect, Tersteegh, die het stinzenparkbos in 1920 ontwierp, draait zich om in zijn graf. Hele percelen zijn overwoekerd door de Amerikaanse eik en de Amerikaanse vogelkers. Mijn grootmoeder was de eerste, die doorhad dat de Amerikaanse vogelkers, die in 1920 is aangeplant, zich wel erg snel verspreidde.

Grootmoeder was ook de laatste, die kritisch keek naar de bomen en touwtjes spande om de bomen die eruit moesten. Dan kwamen de twee tuinmannen met de twee meter lange trekzaag, aan weerskanten waarvan zij dan zaten, en zaagden ze om.

In het Beheersplan Het Hexel, dat de Grontmij in 1985 heeft opgesteld, staat te lezen: “Verder het bos plaatselijk dunnen. Variatie aanbrengen door soms sterk, soms licht te dunnen.” Ondanks dit advies is er sindsdien weinig gedund. Kenners noemen het bos “totaal verwaarloosd”.

Verder lees ik in 1985: “Het landgoedgedeelte bestaat uit gemengde, gelijkjarige opstanden, waarin veel Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers voorkomt. Bestrijding van deze soorten is noodzakelijk om een meer natuurlijke samenstelling na te kunnen streven.” Conclusie: in de veertig verstreken jaren is er niet één Amerikaanse eik noch prunusboom gekapt. Integendeel, hele percelen zijn overwoekerd door Amerikaanse eik en vogelkers.

Indachtig het oerplan van tuinarchitect Tersteegh voeg ik een wensenlijstje bij van verkieslijk onderhoud:

Stinzenparkbos van Tersteegh nov 2022

16 voorstellen voor verkieslijk onderhoud

Hout op stam verkopen voor 10 à 15 euro per kuub; takken op hopen laten liggen; niet alles tegelijk

1. In Moeders singel: groep tamme kastanjes vrijmaken.
2. In Moeders singel: sparren vrijmaken.
3. Bij de jeneverbes: eiken weg en spar vrijmaken.
4. Perceeltje kerstbomen van grovedennetjes: de tegroten eruit en eventueel wat sparretjes planten.
5. Bij de Loods: bos saneren.
6. Om het voormalige rosarium tussen Grotehuis en Wittehuis: Oostenrijkse dennen vrijmaken.
7. Om het zandpleintje tussen Grotehuis en Wittehuis: vier beuken vrijmaken.
8. Diverse groepjes douglassen uitdunnen, d.w.z. dunne eruit.
9. Aan weerszijden van de berceau: eiken verwijderen en de berceau restaureren.
10. Voormalig paaseierenzoekperceeltje: loofhout eruit en coniferen bijplanten.
11. Beide treurbeuken meer licht geven tegen scheefgroei.
12. Zandkuil van het Wittehuis vrijmaken en iets uitdiepen, zodat er weer water in komt voor het wild.
13. Eikenrand langs Haarboersweg: overbuigende eiken uitdunnen.
14. In zuidoosthoek van het bos: perceel Amerikaanse eiken kappen en inplanten met besdragende struiken voor de vogels, zoals lijsterbes, vlier, Gelderse roos, liguster, kardinaalsmuts, hazelaar, meidoorn, sleedoorn, hulst.
15. Bij tennisbaan langs opengesteld pad: idem.
16. In zuidwesthoek van de voormalige “heide”: prunusbos kappen, teeltlaag afschrappen tot aan de zaadbank, zodat de heide weer terugkomt.

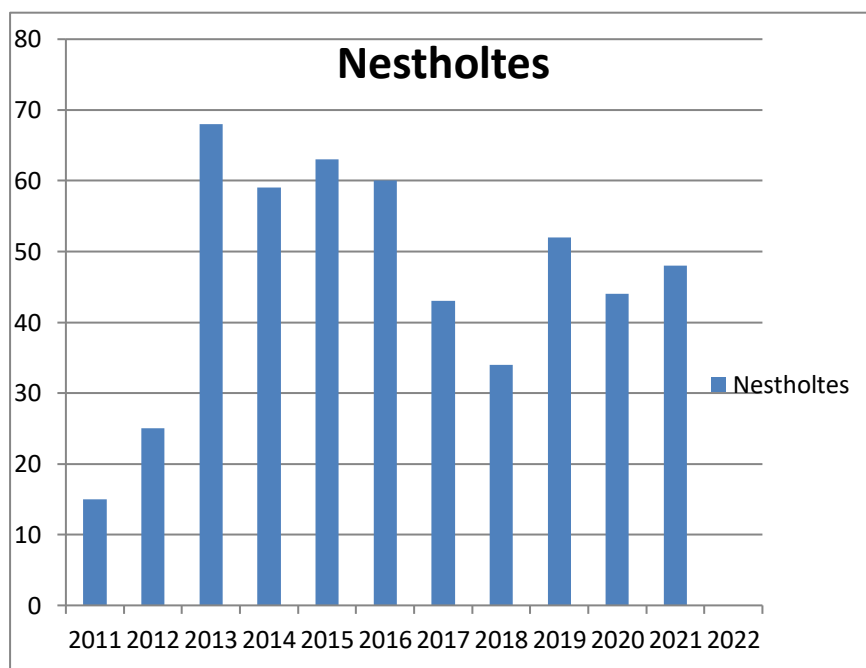
De werkweekenden, die ik lang geleden heb ingesteld met de hoop op creatief bosbeheer, zijn uitgegroeid tot één bonk gezelligheid, wat zeker niet weg is. Maar qua serieus bosbeheer zetten ze weinig zoden aan de dijk.

Het laatste beheerplan voor het bos dateert van 1985. Misschien is het een goed idee om weer eens een beheerplan en toekomstvisie voor het bos te laten opstellen, bijvoorbeeld door de Bosgroep N.O. Nederland, waar de BV Het Hexel lid van is.

In de oeverwaluwnkunstwand zitten 108 voorgeboorde gaten van 9 of 11 cm doorsnee; de nestholtes van de oeverwaluwnen zijn 5 cm breed en 3 cm hoog. Aan het rijtje nestholtes kan ik voor 2022 0 nesten toevoegen. Hoe komt dat? Omdat ik hun “bedje niet opgemaakt heb”. D.w.z. de zandbult niet omgezet, de gaten niet met zand bijgesmeerd en het riet voor de wand niet verwijderd, alles in de veronderstelling dat de kolonie gewoon in de 60 gaten die in 2021 niet bezet waren zou kunnen nestelen. De kolonie heeft de oeverwand geïnspecteerd, maar geconcludeerd dat oevers die elders in Vriezenveen zijn aangelegd aantrekkelijker waren, dus geen kolonie dit jaar.

Inmiddels is de bult wel weer omgezet en zullen de gaten worden bijgesmeerd in februari en zal het riet kort worden gehouden door onze kleinzoon Hylke Brouwer, die een speciale zeis gekocht heeft om riet te maaien. Overigens wil ik wel een enkele rietkraag laten staan. Daar krijg je dan rietvogels in. De rietzanger hebben we al. Maar rietkragen om alle plassen benemen het zicht op het water en de watervogels.

2011 - 15 nestholtes
2012 - 25 nestholtes
2013 - 68 nestholtes
2014 - 59 nestholtes
2015 - 63 nestholtes
2016 - 60 nestholtes
2017 - 43 nestholtes
2018 - 34 nestholtes
2019 - 52 nestholtes
2020 - 44 nestholtes
2021 - 48 nestholtes
2022 - 0 nestholtes

Ik ben van plan een tabel te maken met telkenjare de data dat de bosvogels voor het eerst zingen. De meeste bosvogels zijn kbv's: kleine bruine vogeltjes. Je ziet ze niet in het struikgewas en de bomen. Maar je hoort ze des te meer. Ik ben er dol op.

Je hebt twee groepen: de vogels met een vaste slag, zoals vink, winterkoning, boomkruiper, bonte vliegenvanger, en de vogels met vrije zang, zoals roodborst, merel, zanglijster, zwartkop. De vogels met vrije zang bewonder ik het meest.

In de volgende tabel komen een paar vogels niet voor, omdat die het jaar-rond zingen. Dat zijn: winterkoning, roodborst, houtduif, koolmees, pimpelmees, boomklever, grote bonte specht, groene specht, zwarte specht.

Data waarop telkenjare de vogels beginnen te zingen

Vogelsoort	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Grote lijster	23/01	02/02								
Heggemus	19/02	15/02								
Vink	05/02	22/02								
Dodaars	31/03	22/02								
Zanglijster	06/03	27/02								
Holenduif	01/03	01/03								
Turkse tortel		01/03								
Spreeuw		01/03								
Tjiftjaf	25/03	01/03								
Merel	01/03	05/03								
Wulp		06/03								
Kleine bonte specht	28/05	18/03								
Zwartkop	30/03	08/04								
Braamsluiper	30/03									
Gekraagde roodstaart	01/04	12/04								
Boompieper	29/03	12/04								
Geelgors	29/03									
Fitis	31/03									
Bonte vliegenvanger	16/04	12/04								
Oeverwaluw	17/04									
Boerenwaluw	27/04									
Boomleeuwerik	06/05	11/03								
Wielewaal		06/05								

Mijn favoriete kbv

Wij hebben ook een vleermuizenkelder : die is 30 m lang en bestaat uit rioolbuizen van 140 cm breed en 120 cm hoog. Er is een ingang met een ijzeren deur. Boven de deur zitten twee vlieggaten van 15 cm breed en 3 cm hoog. De vleermuizenkelder is jaarlijks in de winter geïnspecteerd, maar tien jaar lang niks gevonden. Dit jaar heeft Jan Mannak een wildcamera voor de vlieggaten geplaatst en werkelijk, daar waren grootoorvleermuizen te zien die naar binnen glipten! Volgens Jan Mannak zijn dit pioniers die wellicht gevolgd worden door andere vleermuissoorten!

Franjestaarten in een vleermuizenkast

Rosse Vleermuizen in een vleermuizenkast

Het “Russische berkenbosje” is weer eens gedund. Daarnaast stonden twee groepjes eiken: zomereik (*Quercus robur*) en wintereik (*Quercus petraea*). ZZZomereik heeft zzzittend blad > en gesteelde eikels, > wintereik heeft gesteeld blad > en zittende eikels. Aangezien alle eiken die ik in heel Nederland kan bedenken zomereiken zijn, is nu dat groepje zomereiken gekapt, zodat de wintereiken meer ruimte hebben. Zij zijn de enige wintereiken die ik weet.

Zó droog staat het 'plasdras'

Het Russisch ‘berkenbosje’ is weer eens gedund

De firma Donkergroen heeft rondom de Leemkuilen weer eens de berkenopslag gemaaid met een maaizuigcombinatie. Ik heb erachteraan de stompjes aangestipt met Roundup. Zo hoop ik de berkenopslag eens kwijt te raken. Hetzelfde heb ik gedaan met wortelopslag van de acacia. Als je niets doet wordt alles bos.

De walnoot heeft veel vrucht gedragen en wij hebben genoten van een eekhoorn die alle walnoten één voor één in zijn bek hollend met een lange omweg in het struikgewas heeft begraven. Onze tamme kastanje heeft weer goed gedragen, maar daar heeft de eekhoorn minder belangstelling voor.

Er zijn veel konijntjes. Die houden het gras kort. En er vindt mosvorming plaats. Ik heb in twee jaar tijd het grasveld maar één keer gemaaid en natuurlijk geen kunstmestkorrels erop. De mollen gingen hevig tekeer. Ik heb er drie gevangen op dezelfde plek.

De spechten doen het goed. Regelmatig vliegt de zwarte specht over al roepend “ru-ru-ru”. Dan gaat hij zitten en laat zijn ieieng-geluid horen. De boomklever is als steeds de luidruchtigste vogel in het bos. De tjiftjaf hoorde ik tot eind september. De fitis en de boompieper zijn er bijna niet meer, en de boomleeuwerik en de nachtzwaluw zijn er helemaal niet. Ik heb ook al jaren geen fazant meer gehoord – daar zal de das wel schuldig aan zijn. De dassenburcht dijt en dijt maar uit.

Voor het eerst na jaren hadden we weer een wielewaal. De biologieleraar van Henriette in Zwolle, Ton Hartsuiker, heeft het lied gemaakt: “Kom mee naar buiten allemaal, Dan zoeken wij de wiele-wielewaal, En horen wij die muzikant, Dan is ’t zomer weer in ’t land. Diedeljo-o klinkt zijn lied, Diedeljo-o klinkt zijn lied, Diedeljo-o en anders niet.” In juni hoorde ik een geluid wat ik niet kende: “tu,tu,,,,,,,,,tu,tu,,,,,,,,,” ook wel twee tegen elkaar in. Het blijken uitgevlogen wielewaaljongen te zijn. Hoera.

Een fraai exemplaar van de Bruine Satijnzwam op ons grasveld

's Morgens als het gedauwd heeft, zie je dat in elk heidestrijkje een spinnenweb zit!

De vaarzen van Winkel aan de Haarboersweg

Vroeger zaten de boerenzwaluwen voordat zij de grote trektocht aanvaardden op de telefoondraden tussen de telefoonpalen. Zij leken soms wel op noten op een notenbalk en zo heb ik ook wel afbeeldingen gezien. Telefoonpalen en -draden zijn verdwenen, maar ik heb ze nagmaakt met twee larixboomstammen en draden daartussen. Helaas heb ik daarop nooit één zwaluw gezien.

Het zwanenpaar met zeven jongen,
waarvan er vier groot zijn geworden.

De Slipjacht op 12 maart: de bloedhonden, een
springruiter is over het scheefgezette hek
gesprongen, het publiek op de 3e Lageveldsweg

14mei 2022: inzegening van het huwelijk van kleinzoon
Hylke Brouwer met Dinette van der Weit onder de
'Trouwbeuk', waar kleinzoon Elfinn in geklommen is.

Percelen (zie plattegrond hieronder en detail Plasdras)

1. 'Stinzenbos', 1.5 ha, rond woning, aan Haarboersweg, met lelietjes van dalen, salomonszegel, dalkruid, wilde hyacint.
2. 'Vogelbosje', 1 ha, aan Derde Lageveldsweg, met inheemse, besdragende struiken, grovedennenbosje en "Russisch" berkenbosje.
3. 'Leemkuilen', 1 ha, aan Derde Lageveldsweg, met regenwater, in kuilen voorzien van 25 cm leemlaag en daarover 10 cm zandlaag, met klokjesgentiaan
4. 'Prikbosje', 0.5 ha, aan Derde Lageveldsweg, met sleedoorn en meidoorn.
5. 'Plas-dras', 2.5 ha, aan Haarboersweg, met grondwater, in vier plassen:
 - a. Yang,
 - b. Yin,
 - c. Fu,
 - d. Ka, en vier poelen:
 - e. Eenoogje,
 - f. Twee-oogje,
 - g. Drie-oogje,
 - h. Vieroogje, en tien slenken, twee horsten, struweel, meidoornhaag, leefhaag,
 - i. oeverzwaluwenkunstwand, en
 - j. vleermuizenkelder.
6. 'Paardenweitje', 0.5 ha, omsingeld, aan Bekkenhaarsweg.

